

Bestseller podľa *New York Times*, *USA Today*,
Washington Post a *Los Angeles Times*

KRISTIN HANNAH ŽENY

Ljndeni

Ženy

Vyšlo aj v tlačovej podobe

Objednať môžete na
www.lindeni.sk
www.albatrosmedia.sk

Lindeni

Kristin Hannah

Ženy – e-kniha

Copyright © Albatros Media a. s., 2025

Všetky práva vyhradené.
Žiadna časť tejto publikácie nesmie byť rozširovaná
bez písomného súhlasu majiteľov práv.

ALBATROS MEDIA

ŽENY

KRISTIN
HANNAH
ŽENY

Preložil Milan Kopecký

Ljndeni

Román venujem odvážnym ženám, ktoré slúžili vo Vietname. Mnohé z nich v detstve počúvali hrdinské príbehy z druhej svetovej vojny a rozhodli sa aj samy príspeť, najčastejšie ako zdravotné sestry, keď vlast' znova povolávala občanov do zbrane. Až príliš často sa potom vracali do krajiny, ktorá nedbala na ich skúsenosti a odvedenú prácu, ich povojnové strasti nikoho nezaujímali, svet na ne zabudol, odsunul ich do ústrania. Preto som hrdá, že môžem vyniesť na slnko ich silu, húževnatosť a výdrž.

Knihu venujem aj všetkým veteránom a tým, čo sa nevrátili, a ich rodinám, ktoré prišli o veľa.

A napokon ju venujem zdravotníckym pracovníkom, ktorí bojovali proti pandémie a obetovali veľký kus zo seba, aby pomohli iným.

Ďakujem vám.

PRVÁ ČASŤ

Táto vojna vytvorila v našej krajine trhlinu,
ktorá sa už možno nikdy nescelí.

FRANK CHURCH

PRVÁ KAPITOLA

CORONADO ISLAND, KALIFORNIA,

MÁJ 1966

Ohradené a strážené panstvo McGrathovcov bol svet existujúci sám pre seba. Klenuté tudorovské okná sa v šerom večere ligovali ako drahokamy presvitajúce z hustej, pekne udržiavanej záhrady. Nad hlavou sa knísali palmové listy, na hladine bazéna plávali sviečky a z konárov mohutného kalifornského duba viseli zlaté lampióny. Čašníci v čiernom sa pohybovali medzi elegantne oblečenými hosťami a roznášali šampanské na strieborných podnosoch, zatiaľ čo v kúte potichu hralo jazzové trio.

Dvadsaťročná Frances Grace McGrathová vedela, čo sa od nej v ten večer očakáva. Mala byť stelesnením dobre vychovej mladej dámy, usmievavá a rezervovaná, akékoľvek nevhodné prejavy citov bolo potrebné nechať si pre seba a v tichosti pretrpieť. Výchova z domova a z Dievčenskej akadémie svätej Bernadetty v nej vybudovali prísny zmysel pre spoločenské vystupovanie. Nepokoje prebiehajúce po celej krajine, živelný hnev v uliciach a na univerzitných kampusoch boli pre ňu iba neznámy a odďažitý svet, rovnako nepochopiteľný ako konflikt vo vzdialenom Vietname.

S ľadovo studenou kokakolou v ruke chodila medzi hosťami, rozdávala úsmevy a občas sa zastavila, aby prehodila niekoľko slov s priateľmi

rodičov. Celý čas pritom úzkostlivo prechádzala zrakom po prítomných a hľadala svojho brata, ktorý meškal na vlastnú oslavu.

Frankie svojho staršieho brata Finleyho zbožňovala. Odjakživa boli nerozluční – dvojica čiernovlasých, modrookých detí, ktoré delili ani nie dva roky, trávila dlhé kalifornské letá bez dozoru dospelých, jazdili na bicykloch z jedného konca ospalého ostrova Coronado na druhý a len zriedka sa vracali domov pred zotmením.

Ibaže teraz brat odchádzal na miesto, kam ho nemohla odprevadiť.

Do komorného večierka zaburácal hukot motora, po ktorom nasledoval viachlasný klaksón.

Frankie si všimla, ako matku pri začutí toho zvuku myklo. Bette McGrathová neznášala čokoľvek okázalé alebo nevkusné a vytrubovanie rozhodne nepokladala za náležitú formu ohlásenia príchodu.

Krátko nato sa Finley vrátil dnu cez zadnú bránu. Peknú tvár mal brunátnu, do čela mu padal prameň kučeravých tmavých vlasov. Najlepší kamarát Rye Walsh ho objímal okolo ramien, ale ani jeden z nich nevyzeral istý v kolenách. Opito sa smiali, podopierali sa navzájom a za nimi tackavo prúdili ďalší ich kumpáni.

Matka dokonale ustrojená v čiernych puzdrových šatách a s vlasmi vyčesanými do honosného drdola zamierila ku skupine rozrehotaných mladých mužov a žien. Na krku mala perly zdedené po starej mame, nenápadný náznak, že bola kedysi Bette Alexandrovou z rodiny Alexandrovcov z Newport Beach.

„Chlapci,“ oslovila ich pestovaným hlasom absolventky dievčenskej školy, „milé od vás, že ste konečne tu.“

Finley sa odlepil od Ryea, hľadal rovnováhu.

Otec kývol na kapelu, hudba stíchla. Vládu prevzali nočné zvuky ostrova neskorej jari: hlboký šum oceánu, šepot palmových listov, psí štekot kdesi na ulici alebo na pláži. Otec vykročil dopredu v čiernom obleku ušitom na mieru, bielej košeli a čiernej viazanke. V jednej ruke držal cigaretu, v druhej pohár manhattanu. S nakrátko ostrihanými čiernymi vlasmi a hranatou čeľuťou trochu pripomínal bývalého boxera, ktorý si splnil sny a naučil sa dobre obliekať – čo vlastne nebolo ďaleko od pravdy.

Aj v tejto mondénnej spoločnosti otec s mamou vyčnievali, vyžaroval z nich úspech. Ona pochádzala z bohatej rodiny a vždy sa skvela na vrchole spoločenského rebríčka; on sa vlastnými silami vyškríbal na miesto vedľa nej, kde stál s hrdosťou a so sebaistotou.

„Priatelja, rodina, čerství absolventi,“ spustil otec mocným hlasom. Keď bola Frankie malá, rozprával ešte s náznakom írského prízvuku, no po čase sa ho zbavil. Na svoj pôvod prisťahovalca bol hrdý, rád častoval druhých svojím životným príbehom o tvrdej práci a sebazdokonaľovaní. Len zriedka pritom spomenul, aký podiel na jeho úspechu malo manželstvo s dcérou vlastného šéfa, o čom, napokon, všetci vedeli. A vedeli aj to, že po smrti manželkiných rodičov viac než stonásobil rodinný majetok neúnavným nasadením ako maklér na kalifornskom realitnom trhu.

Objal manželku okolo štíhleho drieku a pritiahol si ju tak blízko, ako mu to na verejnosti dovolila. „Ďakujeme, že ste prišli, aby ste spolu s nami vypravdili nášho syna Finleyho,“ povedal s úsmevom. „Konečne ho už nebudem musieť o druhej ráno vyplácať z cely coronadskej polície po nejakých ďalších nelegálnych pretekoch áut.“

Reakciou bol tlmený smiech. Každý na večierku poznal spletitú cestu, ktorou sa Finley dostal až do dospelosti. Od malička bol zlatý chlapec, nespratné dieťa schopné obmäkčiť aj najtvrdšie srdce. Ľudia sa smiali na jeho vtipoch, dievčatá mu viseli na perách. Všetci Finleyho milovali, hoci súhlasili, že nebola hračka vychovávať ho. Neprestajné výčiny mu okrem iného vyniesli aj opakovanie štvrtého ročníka. Neraz bol bezočivý v kostole a mal slabosť pre dievčatá, ktoré nosili krátke sukne a v kabelke škatuľku cigariet.

Keď smiech ustal, otec pokračoval: „Pripime si na Finleyho a jeho veľké dobrodružstvo. Sme na teba hrdí, synček!“

Čašníci sa objavili s fľašami Dom Pérignon a nalievali šampanské, vzduchom sa niesol tichý cinkot skla. Hostia obklopili Finleyho. Muži ho potľapkávali po chrbte a gratulovali mu, mladé ženy sa tlačili dopredu, aby upútali jeho pozornosť.

Otec dal pokyn kapele, aby hudba opäť začala hrať.

Opustená Frankie zamierila do domu, prešla okolo veľkej kuchyne, kde obsluha ukladala chlebičky na podnosy. Jej cieľom bola otcova pracovňa. Od detstva tam rada chodila. Veľké kožené kreslá s gombíkmi, podnožky, dve steny obložené knihami, mohutný písací stôl. Frankie zasvietila. Miestnosť voňala starou kožou, cigarami a tónmi drahej kolínskej. Na stole ležali úhľadne zoradené hromady stavebných povolení a architektonických plánov.

Jedna celá stena pracovne bola venovaná rodinnej histórii. Zarámované fotografie, ktoré mama zdedila po svojich rodičoch, dokonca aj zopár snímok, ktoré priniesol otec z Írska. Bol tam portrét prastarého otca McGratha v uniforme vojaka, salutujúceho do objektívu. Vedľa neho visela zarámovaná vojenská medaila, ktorú starému otcovi Franci-sovi udelili v prvej svetovej vojne. Svadobná fotografia rodičov si našla miesto medzi Purpurovým srdcom starého otca Alexandra a novinovým výstrižkom s fotografiou lode, na ktorej slúžil, ako prichádza do prístavu po skončení vojny.

Otec v uniforme nebol ani na jednej fotografii. Zo zdravotných dôvodov ho do armády neprijali, čo ťažko znášal, ale ponosoval sa na to iba pri pohárikú v súkromí alebo v kruhu rodiny. Po vojne presvedčil starého otca Alexandra, aby staval lacné domy pre veteránov. Otec to nazýval vlastným príspevkom k spravodlivému boju. Projekt sa mimoriadne vydaril. V rozhovoroch prejavoval vždy toľko „vojnoveho vlastenectva“, až po čase každý v Coronade zabudol, že sám v armáde nikdy neslúžil.

Ani žiadne z detí nemalo na stene fotografiu. Aspoň zatiaľ nie. Otec veril, že človek si musí miesto na stene zaslúžiť.

Frankie začula, ako sa za ňou ticho otvorili dvere, a niekto povedal: „Och. Prepáč. Nechcel som rušiť.“

Keď sa obrátila, zbadala vo dverách Ryea Walsha. V jednej ruke držal koktejl, v druhej balíček cigariet Old Gold. Zrejme hľadal tiché miesto, kde by si mohol zapáliť.

„Schovávam sa pred večierkom,“ povedala. „Akosi nemám náladu oslavovať.“

Nechal za sebou otvorené dvere. „Som na tom podobne. Asi sa na mňa nepamätáš...“

„Joseph Ryerson Walsh, pre kamarátov Rye, ako ražná whisky,“ povedala Frankie a pokúsila sa o úsmev. Takto sa jej predstavil minulé leto. „Prečo sa schovávaš? Ved' ste s Finom ako bratia. Večierky sú váš živel.“

Rye urobil krok k nej a Frankie zvláštne poskočilo srdce. Pôsobil na ňu takto už od ich prvého stretnutia, hoci sa nikdy poriadne neporozprávali. Teraz nevedela, čo mu povedať, cítila sa trochu bezradne. A osamelo.

„Bude mi za ním smutno,“ povedal potichu.

V očiach ju zaštipali slzy, preto sa rýchlo odvrátila späť k pamätnej stene. Rye sa postavil vedľa nej. Spoločne hľadeli na rodinné fotografie a spomienkové predmety. Muži v uniformách, ženy vo svadobných šatách, medaily za odvahu a zranenie v boji, americká vlajka zložená do trojuholníka, ktorú darovali starej mame z otcovej strany.

„Prečo tu nie sú žiadne fotografie žien okrem svadobných?“ spýtal sa Rye.

„Je to stena hrdinov. Na počesť obetí, ktoré naša rodina priniesla pre krajinu.“

Zapálil si cigaretu. „Aj ženy môžu byť hrdinky.“

Frankie sa zasmiala.

„Čo je na tom vtipné?“

Otočila sa k nemu a utrela si slzy z očí. „To... akože... nemyslíš vážne...“

„Ale áno,“ odvetil s upretým pohľadom. Nijaký iný muž sa tak na ňu ešte nepozeral, tak prenikavo. Až sa jej zasekol dych v hrdle. „Myslím to vážne, Frankie. Je rok šesťdesiatšesť. Svet sa mení.“

Keď sa o niekoľko hodín začali hostia zdvorilo lúčiť, Frankie ešte stále premýšľala nad Ryeovými slovami.

Aj ženy môžu byť hrdinky.

Ešte nikdy jej čosi také nikto nepovedal. Učítelia u svätej Bernadetty, ani rodičia. Dokonca ani Finley. Prečo jej nikdy nezišlo na um, že

by si aj dievča – žena – mohlo nájsť miesto na stene v otcovej kancelárii za nejaký hrdinský alebo významný skutok? Že by žena mohla niečo vynájsť, niečo objaviť alebo byť zdravotnou sestrou na bojisku a zachraňovať životy.

To pomyslenie bolo ako šok, otriaslo jej pohľadom na svet aj na seba v ňom. Roky všetci opakovali, či už sestry, učitelia alebo matka, že ak chce žena niečím byť, má sa stať ošetrovatelkou.

Ošetrovatelka. Učiteľka. Sekretárka. To boli prijateľné formy budúcnosti pre dievča ako ona. Len minulý týždeň, keď rozprávala matke, ako sa trápi na hodinách biológie, znela jej odpoveď: „*Koho zaujímajú žaby, Frances? Aj tak budeš zdravotná sestra, kým sa nevydáš. A inak, mala by si už o tom začať uvažovať. Prestaň naháňať jednotky a spomal'. Načo je dobré ukončiť školu skôr? Musíš viac randiť.*“ Frankie uverila, že jej úloha je byť dobrou manželkou, vychovávať deti k slušnosti a mať vždy upratané. Na katolíckej strednej škole trávili celé dni učením, ako dokonale vyžehliť dierku na gombík, ako presne zložiť servítku, ako správne prestrieť stôl. Kamarátky a spolužiačky na vyššej zdravotníckej nemali vzťah k vzdorovitosti. Často si robili žarty, že ich hlavnou ambíciou je môcť si zaškrtnúť kolónku „vydatá“. Ani Frankie nevenovala výberu školy veľa úvah; chcela len nosiť dobré známky a robiť rodičom radosť.

Zatiaľ čo si hudobníci balili nástroje a čašníci odpratávali zo stolov, Frankie s vyzutými sandálmi zamierila von, krížom cez prázdnu Ocean Boulevard, širokú vydláždenú ulicu, ktorá oddeľovala dom od pláže.

Pred ňou sa rozprestierala zlatá piesočná pláž. Naľavo stál slávny Hotel del Coronado, napravo sa rozprestierala veľká vojenská základňa North Island, iba nedávno prekrstená na Rodisko námorného letectva.

Svieži nočný vánok sa opieral do jej vyčesaného drdola, ale nemal šancu proti vrstve laku, ktorá držala každý pramienok pevne na mieste. Frankie si sadla do chladného piesku, objala si kolená a hľadela na vlny. Nad hlavou svietil mesiac v splne. Neďaleko horel oranžový oheň na pláži a vzduchom sa tiahla vôňa dymu.

Ako si má žena otvoriť dvere do sveta? Ako začať cestu, keď jej neposlali pozvánku? Pre Finleyho to bolo jednoduché; cestu mal jasne danú.

Urobí to, čo všetci jeho mužskí predkovia z oboch rodín: bude so ctou slúžiť svojej krajine a potom prevezme rodinný realitný podnik. Pred Frankie nikto ani nespomenul, že by ju mohla čakať iná budúcnosť okrem manželstva a materstva.

Za sebou začula smiech a zvuk bežiacich nôh. Mladá blondínka si na brehu vyzula topánky a rozbehla sa do vln. Rye utekal za ňou, rozosmiaty a obutý. Nieкто kdesi falošne spieval „Walk Like a Man“.

Finley si sadol k nej a opito sa na ňu zvalil. „Kde si bola celý večer, hviezda? Chýbala si mi.“

„Ahoj, Fin,“ povedala potichu. Keď sa k nemu pritisla, spomenula si na ich detstvo na tejto pláži; ako stavali monumentálne piesočné hračky a kupovali si nanuky v cinkajúcom zmrzlinárskom aute, ktoré v lete jazdilo po celej Ocean Boulevard. Dlhé hodiny trávili na mori, ležali na surfoch s nohami hompálajúcimi sa vo vode a pod horúcim slnkom si rozprávali najhlbšie tajomstvá, kým čakali na správnu vlnu.

Navždy spolu. Najlepší priatelia.

Frankie vedela, čo od nej teraz Finley potrebuje; mala by mu povedať, že je naňho hrdá, a vyprevadiť ho s úsmevom, ale nedokázala to. Nikdy si neklamali. A teraz už nebol čas to meniť. „Fin, si presvedčený, že by si mal ísť do Vietnamu?“

„Nepýtaj sa, čo môže tvoja krajina urobiť pre teba; pýtaj sa, čo môžeš urobiť pre svoju krajinu.“

Frankie si povzdychla. Obaja si vážili prezidenta Kennedyho. Jeho slová pre nich znamenali veľa, tak ako by mohla proti nim namietat?

„Ja viem, ale...“

„Nie je to nebezpečné, Frankie. Ver mi. Zvládol som námornú akadémiu, ako dôstojníkovi mi dajú nejaké pohodlné miestečko na lodi. Budem späť skôr, než si stihneš všimnúť, že som preč.“

Všetci hovorili to isté: komunizmus je zlo, ktoré treba zastaviť, žijeme v studenej vojne. Časy sú zlé. Ak mohol nejaký červený zastreliť Kennedyho v Dallase, ako sa mal hociktorý iný Američan cítiť bezpečne? Všetci sa zhodovali, že komunizmus nesmie nájsť v Ázii úrodnú pôdu, a práve vo Vietname ho bolo treba zastaviť.

Vo večerných správach vysielali zábery usmiatych vojakov, ako húfne pochodujú vietnamskou džungľou a ukazujú novinárom zdvihnuté palce. Nikde žiadna krv.

Finley ju objal okolo pliec.

„Bude mi za tebou smutno, Škrupinka,“ povedal. V jeho hlase začula tlmený vzlyk a pochopila, že sa bojí ísť.

Zatajoval to iba pred ňou, alebo aj sám pred sebou?

Tak to prišlo – strach a obavy, ktoré sa celý večer usilovala potláčať a ignorovať. Zrazu boli prisilné na to, aby im vedela vzdorovať. Už sa nemohla tváriť, že sa nič nedeje.

Jej brat odchádzal do vojny.

DRUHÁ KAPITOLA

Nasledujúcich šesť mesiacov Frankie písala svojmu bratovi každú nedeľu po bohoslužbe. Od neho dostávala veselé listy o živote na palube lode a námorníckych výčinoch. Posielal jej pohľadnice so zábermi bujných zelených džunglí, tyrkysových morí a pláží s pieskom bielym ako soľ. Písal o večierkoch v dôstojníckom klube, o baroch na strechách domov v Saigone a o celebritách, ktoré prichádzali zabávať vojakov.

Po jeho odchode Frankie v škole ešte pridala a absolvovala v predstihu a s vyznamenaním. Ako diplomovaná zdravotná sestra získala svoje prvé zamestnanie, nočnú službu v malej nemocnici v neďalekom San Diegu. Nedávno začala uvažovať o tom, že by sa odsťahovala z rodičovského domu a našla si vlastný byt – o tento sen sa podelila s Finleym v liste minulý týždeň. *Predstav si to, Fin. My dvaja v malom byte blízko pláže. Možno v Santa Monike. Nebolo by to fajn...*

Teraz, v chladnej noci posledného novembrového týždňa, bolo na chodbách nemocnice ticho. Oblečená v naškrobenej bielej uniforme, s čepcom zdravotnej sestry pripnutým na zalakovanom drdole, kráčala za hlavnou nočnou sestrou. V súkromnej izbe bez kvetov alebo návštevníkov, kam spoločne vstúpili, spala mladá žena. Frankie opäť, ako už mnohokrát v živote, len počúvala pokyny.

„Stredoškolačka od svätej Anny,“ povedala sestra a bezhlasne dodala *dieťa*, akoby už len vysloviť to bol hriech. Frankie vedela, že Svätá Anna je miestny domov pre slobodné matky. O dievčatách, ktoré náhle zmizli zo školy a o niekoľko mesiacov sa vrátili, tichšie a osamelejšie, sa však nikdy nehovorilo.

„Dochádza jej infúzia. Mohla by som...“

„Prepánajána, slečna McGrathová, viete, že na to ešte nie ste pripravená. Ako dlho ste tu? Týždeň?“

„Dva, madam. A som diplomovaná zdravotná sestra. Moje známky...“

„Na tých nezáleží. Záleží na klinických zručnostiach, a tých máte málo. Vašou úlohou je kontrolovať nočníky, dopĺňať džbány s vodou a pomáhať pacientom na toaletu. Keď budete pripravená robiť viac, dám vám vedieť.“

Frankie si potichu povzdychla. Netrávila predsa dlhé, úmorné hodiny v študovni, aby teraz menila nočníky a naprávala vankúše. Ako mala získať skúsenosti potrebné na prácu v špičkovej nemocnici?

„Takže, prosím, choďte zapísať všetky momentálne zapojené infúzie. Potrebujem tie informácie ihneď. Už aj.“

Frankie prikývla a vydala sa na nočnú obchôdzku, jedna izba za druhou.

Boli skoro tri hodiny ráno, keď prišla k izbe 107. Opatrne otvorila dvere, nechcela pacienta zobudiť, ak to nebolo nevyhnutné.

„Prišli ste sa pozrieť na monštrum?“

Frankie zaváhala, nevedela, čo má robiť. „Môžem prísť neskôr...“

„Nie, zostaňte. Prosím.“

Frankie zavrela za sebou dvere a pohla sa k posteli. Pacient bol mladý muž s dlhými, strapatými blond vlasmi a bledou, úzkou tvárou.

Nad perou mu vyrastalo svetlohnedé páperie. Nebyť vozíka v kúte, vyzeral by ako chalani, čo vystrájajú na vlnách pri Trestles.

Pod bielou prikrývkou videla obrys jeho nôh, alebo jednej nohy.

„Len sa pozrite,“ povedal. „Nedá sa tomu vyhnúť. Kto by nebol zvedavý na obeť nehody?“

„Obťažujem vás,“ povedala Frankie, ustúpila o krok a otočila sa.

„Neodchádzajte. Posielajú ma na psychiatriu, pretože som sa pokúsil zabiť. Nedobrovoľná hospitalizácia alebo nejaká taká hlúposť. Lebo oni vedia, o čom premýšľam. V každom prípade ste možno posledná normálna osoba, ktorú na istý čas uvidím.“

Frankie váhavo pristúpila bližšie, skontrolovala mu infúziu a zapísala hodnotu do karty.

„Mal som použiť zbraň,“ pokračoval.

Frankie nevedela, ako na to reagovať. Nikdy nestretla nikoho, kto by sa pokúsil o samovraždu. Pýtať sa prečo jej pripadalo neslušné, ale rovnako neslušné bolo zostať ticho.

„Potiahol som tristoštyridsaťdeväť dní v teréne. Myslel som si, že to mám za sebou. To nie je dobré. Krátky meter niečo stojí.“

Keď videl jej zmätený výraz, dodal: „Vietnam.“ Povzdychol si. „Moje dievča – Jilly – stála pri mne, písala mi zamilované listy, až kým som nešliapol na tú posratú Brčkovú Betu a neprišiel o nohu.“ Pozrel sa dolu. „Vraj si zvyknem, že to chce čas. Snažím sa...“

„To ti povedala ona?“

„Ťažko. Povedala mi to sestra z Dvanástej evakuačnej nemocnice. Pomohla mi. Sedela pri mne, keď som to nezvládal.“ Pozrel na Frankie a načiahol sa k nej. „Zostanete tu, kým nezaspím, slečna? Mávam nočné mory...“

„Jasné, vojak. Nikam nepôjdem.“

Frankie ešte vždy držala jeho ruku, keď zaspal. Nevyhnutne jej prišiel na myseľ Finley a listy, ktoré jej každý týždeň písal, plné veselých príbehov a opisov miestnych krás. *Mala by si vidieť tie látky a drahé kamene, čo tu majú. Mama by to tu celé vykúpila. A o námorníckych večierkoch nebudem radšej ani začínať.* Opakovane jej písal, ako sa vojna chýli ku koncu. Walter Cronkite hovoril to isté vo večerných správach.

Ale stále pokračovala.

Muži v nej zomierali. A prichádzali o nohy.

Sestra z Dvanástej evakuačnej nemocnice. Pomohla mi.

Frankie nikdy nerozmýšľala o sestrách vo Vietname; noviny o ženách nepísali. Ženy vo vojne boli tabu.

Aj ženy môžu byť hrdinky.

Pri tejto myšlienke Frankie pocítila akési prebudenie, zrod nového ambiciózneho cieľa.

„Mohla by som slúžiť svojej krajine,“ povedala mužovi, ktorého držala za ruku. Bola to revolučná, desivá, no zároveň vzrušujúca myšlienka.

Ale dokázala by to? Naozaj?

Ako zistiť, či má človek silu a odvahu na niečo také? Nehovoriac o žene, ktorú vychovávali, aby z nej bola dáma, a nikto jej odvahu nikdy nepodrobil skúške.

Myšlienka v nej mocnela, predstavovala si, ako oznamuje rodičom, že nastúpila k námorníkom a pôjde do Vietnamu. Ako píše list Finleymu: *Poprosím fanfáry: stala sa zo mňa námorníčka, vyrážam do Vietnamu! Uvidíme sa čoskoro!*

Keby to urobila hneď, mohli by ísť spolu. Do terénu.

Miesto na stene hrdinov by bolo jej, a nie preto, že by sa dobre vydala, ale preto, lebo by zachraňovala životy v čase vojny.

Rodičia by na ňu boli rovnako hrdí ako na Finleyho. Celý život jej vštepovali, že vojenská služba je rodinnou povinnosťou.

Moment. Rozmýšľaj, Frankie. Mohlo by to byť nebezpečné.

Predstava nebezpečenstva ju však neodradila. Bola by na nemocničnej lodi, ďaleko od bojov.

Keď pustila vojakovi ruku, už bola rozhodnutá.

Za posledný týždeň si Frankie posadnuto plánovala svoj voľný deň, nikomu nič nepovedala o svojich úmysloch, nikoho sa nepýtala na radu. Ustavične si opakovala, že musí spomaliť a všetko si dôkladne premyslieť, a dokonca sa o to aj snažila, ale pravda bola taká, že vedela, čo chce, a bála sa, aby ju niekto neodradil.

Po rýchlej sprche sa vrátila k sebe do izby, kedysi dávno zariadenej pre malé dievča – romantická posteľ s baldachýnom, hustý koberec s vysokým vlasom, pásikavá tapeta so vzorkou ruží. Výber padol na jedny zo starosvetkých šiat, ktoré jej matka tak často kupovala.

Toto je kvalita, Frances; na prvý pohľad bude každý hneď vedieť, s kým má do činenia.

Podľa očakávania bol dom v tom čase prázdny. Mama hrala bridž v country klube, otec pracoval.

O pol druhej Frankie stála pred najbližším náborovým strediskom námorníctva, kde malá skupina protivojnových protestujúcich kričala heslá a mávala transparentmi: „Vojna sa neodporúča pre deti a iné živé bytosti“ a „Bombardovať za mier je ako trkať za panenstvo.“

Dvaja muži s dlhými vlasmi pálili svoje povolávacie rozkazy – čo bolo nelegálne – a dav ich hlasno povzbudzoval. Frankie nikdy nerozumela týmto protestom. Naozaj si mysleli, že pár plagátov presvedčí Johnsona, aby zastavil vojnu? Nerozumeli tomu, že ak sa vlády vo Vietname chopia komunisti, padne celá juhovýchodná Ázia? Nečítali o tom, aké brutálne vedľa byť tieto režimy?

Frankie sa cítila mimoriadne nápadná, keď vystúpila z auta. Kabelku z teľacej kože pevne držala pri tele a zamierila k hlúčiku, ktorý skandoval: „Boha jebem, nikam nejdem!“

Náhle sa k nej obrátili a všetci stíchli.

Potom ktosi zvolal: „To je nejaká posratá mladá republikánka!“

Frankie sa donútila kráčať ďalej.

„Človeče,“ povedal niekto iný, „tá je fakt mimo.“

„Nechod tam, dievča!“

Frankie otvorila dvere náborovej kancelárie. Vnútri zbadala stôl a nad ním nápis: „Buď patriot. Pridaj sa k námorníctvu.“ Za stolom stál námorník v uniforme.

Frankie za sebou zatvorila dvere a pristúpila k stolu.

Demonštranti búchali na okno. Frankie premáhala nepokoj, nechcela pôsobiť nervózne či vystrašene.

„Som zdravotná sestra,“ povedala a nedbala na zvuky zvonku. „Chcela by som sa pridať k námorníctvu a ísť ako dobrovoľníčka do Vietnamu.“

Námorník spýtavo pozrel na dav vonku. „Koľko máte rokov?“

„Dvadsať, pane. Budúci týždeň dvadsaťjeden.“

„Námorníctvo vyžaduje dva roky služby, než vás pošlú do Vietnamu, slečna. Budete musieť dva roky pracovať tu v nemocnici.“

Dva roky. Dovtedy sa vojna skončí. „Nepotrebuje vo Vietname zdravotné sestry?“

„Ale áno, a veľmi.“

„Môj brat je vo Vietname. Ja... chcem pomôcť.“

„Mrzí ma to, slečna. Pravidlá sú pravidlá. Je to pre vašu bezpečnosť, verte mi.“

Rozladená, no nie so zvesenou hlavou vyšla von, rezko prebehla okolo protestujúcich, ktorí na ňu kričali nadávky, a zavrela sa do neďalekej telefónnej búdky. Tam vyhľadala v losangeleských žltých stránkach adresu najbližšieho náborového strediska letectva.

Keď sa tam dostala, povedali jej to isté: že potrebuje viac skúseností v Spojených štátoch, než ju vyšlú do Vietnamu.

Až armáda jej povedala to, čo chcela počuť: „Samozrejme, slečna. Armádny zdravotnícky zbor potrebuje sestry. Mohli by sme vás vyslať hneď po základnom výcviku.“

Frankie sa podpísala na vybodkované miesto, a tak sa z nej stala poručička Frances McGrathová.

TRETIA KAPITOLA

Ked Frankie prišla späť na ostrov, zažínali sa pouličné lampy. Centrum Coronada bolo vyzdobené na sviatky girlandami a svetielkami; bielobradí Santa Clausovia v červených kabátoch stáli pred obchodmi a cengali zvončekmi. Na elektrickom vedení sa trblietali snehové vločky.

Doma našla rodičov v obývačke, chystali sa večerať. Otec stál pri bare a listoval v novinách, mama sedela v svojom obľúbenom kresle pri kozube, fajčila a čítala román od Grahama Greena. Dom bol bohato načaknaný, v žiare nespočítateľných žiaroviek sa vynímal trojmetrový stromček. Keď Frankie vstúpila dnu, otec zložil noviny a usmial sa na ňu.

„Ahoj, Škrupinka.“

„Mám novinu,“ povedala Frankie, div ju neroztrhlo od vzrušenia.

„Našla si si chlapca, ktorý sa ti páči,“ povedala mama a odložila román. „Konečne.“

Frankie sa zháčila. „Chlapca? Nie.“

Mama sa zamračila. „Frances, väčšina dievčat v tvojom veku...“

„Mama,“ prerušila ju Frankie netrpezlivo, „toto je dôležité.“ Zhlboka sa nadýchla. „Prihlásila som sa k armádnemu zboru ošetrovateľiek. Volá sa to AZO. Je zo mňa poručička McGrathová. Odslúžim časť turnusu s Finleym!“

„To sú nemiestne vtipy, Frances,“ utrúsila mama.

Otec vážne pozeral na dcéru. „Len či sú to vtipy, Bette.“

„Ty si vstúpila do armády?“ spýtala sa mama pomaly, akoby to boli cudzie slová a ona mala ťažkosti ich vysloviť.

„Zasalutovala by som, ale neviem ako. Základný výcvik sa začína o tri týždne. Fort Sam Houston.“

Frankie sa zamračila. Prečo sa netešili? „Naši predkovia vždy slúžili v armáde,“ povedala. „Boli ste nadšení, keď sa Finley prihlásil.“

„Naši muži,“ povedal otec ostro. „Muži.“ Odmlčal sa. „Počkaj. Povedala si armáda? My sme námornícka rodina, vždy sme boli. Coronado je námornícky ostrov.“

„Viem, ale námorníctvo by ma nevyslalo do Vietnamu, kým by som si neodkrútila dva roky v nemocnici tu doma,“ povedala. „To isté letectvo. Povedali, že nemám dostatok skúseností. Len armáda ma pustí hneď po základnom výcviku.“

„Preboha, Frankie,“ zhrozil sa otec a prehrabol si vlasy. „Tie obmedzenia majú nejaký dôvod.“

„Vezmi to späť. Odhlás sa,“ zúfala si mama a pozrela na otca. Pomaly vstala. „Prepánajána, čo povieme ľuďom?“

„Čo povieme...“ Frankie nerozumela. Správali sa, akoby sa za ňu hanbili. Nedávalo to zmysel. „Otec, koľkokrát si nás zavolať k sebe do pracovne a rozprával nám o rodinnej službe vlasti? Vraj ako veľmi si chcel bojovať za svoju krajinu. Myslela som si...“

„On je muž,“ zvolala mama. „A bojovali sme proti Hitlerovi. V Európe. Nie v nejakej krajine, ktorú nikto nevie nájsť na mape. Urobiť hlúposť nie je vlastenecké, Frances.“ Do očí jej vhrkli slzy. Netrpezlivo si ich utrela. „No, Connor, môžeš byť hrdý, toto si z nej vychoval. Idealistku. Patriotku.“

Po matkinom výpade otec odišiel z miestnosti, zostal za ním len cigaretový dym.

Frankie podišla k mame, pokúsila sa chytiť ju za ruku, ale mama sa obratne vyhla, ani len dotknúť sa jej nechcela.

„Mami?“

„Nemala som dovoliť otcovi, aby ťa krmil všetkými tými historkami. Z rodinných príbehov urobil hotové eposy. Aj keď žiadny z nich nebol jeho, však? Sám slúžiť nemohol, a tak si z toho spravil... och, dokelu, teraz už je to jedno.“ Odvrátila pohľad. „Pamätám sa, keď sa môj otec vrátil z vojny. Úplná troska. Pokope ho držali len stehy. Mával nočné mory. Prisahám, že v ňom čosi umrelo.“ Hlas sa jej zlomil. „A ty si myslíš, že tam pôjdeš, stretneš brata a zažiješ dobrodružstvo? Ako môžeš byť taká hlúpa?“

„Som sestra, mama, nie vojak. Náborár povedal, že ma pridelia do veľkej nemocnice, ďaleko od frontu. Sľúbil, že uvidím Finleyho.“

„A ty si mu uverila?“ Mama si zhlboka potiahla z cigarety. Frankie videla, ako sa jej trasie ruka. „Naozaj sa už nič nedá robiť?“

„Nič. Na základný výcvik nastupujem v januári, potom v marci odchádzam na služobnú cestu. Budem doma na svoje narodeniny budúci týždeň aj na Vianoce. O to som sa postarala. Viem, ako veľmi ti na tom záleží.“

Mama si zahryzla do pery a nepresvedčivo prikývla. Frankie videla, ako sa mama snaží ovládať a vyzeráť pokojne. Zrazu však dcéru chytila, pritiahla si ju do náručia a objala tak silno, že Frankie nemohla dýchať.

Objatie matke opätovala, zaborila tvár do natupírovaných vlasov. „Lúbim ťa, mami,“ zamumlala.

Mama sa odtiahla, utrela si oči a venovala Frankie tvrdý pohľad. „Nehraj sa na hrdinku, Frances Grace. Je mi jedno, čo ťa naučili alebo aké príbehy ti muži ako tvoj otec rozprávali. Drž sa pri zemi, zostaň vzadu a buď vždy v bezpečí. Rozumieš?“

„Sľubujem. Všetko splním.“

Zazvonil zvonček pri dverách.

Bol to vzdialený zvuk, sotva počuteľný v zrýchlenom dýchaní a slovoch, ktoré sa vznášali v tichu medzi nimi.

Mama sa letmo pozrela k predsieni. „Kto to môže byť?“

„Pôjdem,“ ponúkla sa Frankie.

Mamu nechala stáť v obývačke. V predsieni obišla nablyštaný stôl z palisandru, na ktorom stála veľká biela orchidea v kvetináči, a otvorila dvere.

Na prahu stáli dvaja námorní dôstojníci vystretí v slávnostných uniformách.

Frankie žila celý život na ostrove Coronado, nad hlavou jej preletovali stíhačky a na plážach pochodovali zástupy námorníkov. Každú oslavu niekto spestril príbehom z druhej svetovej vojny alebo z Kórey. Mestský cintorín bol plný mužov, ktorých Coronado stratilo vo vojnách. Preto vedela, čo znamená, keď vo dverách stoja dôstojníci.

„Prosím,“ zašepkala, nutkalo ju cúvnuť a zatvoriť dvere.

Za sebou počula kroky, podpätky na drevenej dlážke.

„Frances?“ ozvala sa mama spoza chrbta. „Čo...“

Mama zbadala dvoch dôstojníkov a pridusene zhíkla.

„Je mi to ľúto, madam,“ povedal jeden z dôstojníkov, sňal si čiapku a vložil si ju pod pazuchu.

Frankie natiahla k mame ruku, tá sa uhla.

„Poďte dnu,“ pozvala ich mama chrapľavým hlasom. „Zavolám vám manžela.“

Mrzí ma, že vám to musím oznámiť, ale poručík Finley McGrath zahynul v boji.

Zostrelili ho... vo vrtuľníku...

Nenašli sa ostatky... všetci na palube zahynuli.

Na otázky im neodpovedali, iba potichu skonštatovali: *Taká je vojna*, akoby to všetko vysvetľovalo. *Odpovede sa ťažko hľadajú.*

Frankie vedela, že si ten večer zapamätá v ostrých, surových tónoch: vzpriamene stojaci otec, chvejú sa mu ruky, no nič nedáva najavo, až kým jeden z vojakov nenazve jeho syna hrdinom; jeho tichý hlas, keď sa pýtal na detaily – ako keby na nich záležalo – kde, kedy, ako? Mama, zvyčajne taká elegantná a chladná, sa hrbí na stoličke, starostlivo upravené vlasy sa postupne odliepajú z nalakovanej guče, opakuje: „Ako je to možné, Connor? Hovoril si, že to ani nie je poriadna vojna.“

Ani jeden z rodičov si nevšimol, keď Frankie vykĺzla z domu a prešla cez Ocean Boulevard, aby si sadla na pláži do studeného piesku.

Ako ho mohli zostreliť? Čo robil dôstojnícky adjutant vo vrtuľníku? A čo to znamenalo, že sa nenašli ostatky? Čo majú teraz pochovať?

Znovu pocítila, ako sa jej tisnú do očí slzy, a zavrela ich. V myslí sa jej vynoril Finley na tejto pláži, ako beží do vln, drží ju za ruku, učí splývať na chrbte, plávať, berie ju do kina na *Psycho*, hoci to mama výslovne zakázala, podstrčí jej fľašu piva na Deň nezávislosti. Zavrela oči a nechala spomienky plynúť; spomínala na neho a ich spoločný život, na ich hádky a doťahovačky. Na prvú návštevu Disneylandu, bicyklovanie v lete, na preteky k stromčeku na Vianoce, keď ju nechal vyhrať. Jej veľký brat.

Už ho niet.

Koľkokrát boli s Finom v noci vonku na tejto pláži: behali po piesku, vracali sa na bicykloch domov, vedení svetlom pouličných lúčok, smiali sa, drgali a s rozpaženými rukami si mysleli, že jazdiť bez držania je najväčšie riziko na svete. Cítili sa takí slobodní. Neporaziteľní.

Za sebou na pláži vytušila niečiu prítomnosť, počula kroky.

Matka si sadla vedľa nej do piesku, tesne nad zemou už len rezignovane žuchla.

„Vraj by sme mali v rakve pochovať topánky a prilbu niekoho iného,“ povedala nakoniec. Dolná pera jej trochu krvácala, lebo sa pohryzla. Škrabala si červené miesto na krku.

„Pohreb,“ vyhrkla Frankie, až teraz sa nad tým zamyslela.

Smútiaci v čiernom, zastrčení v laviciach, otec Michael monotónne reční, hovorí veselé historky o Finley, o jeho dňoch rebelantského ministranca, ako kúpil svojich plastových vojačikov v krstiteľnici. To nezvládne nikto z nich.

Prázdna rakva. *Nenašli sa ostatky.*

„Nechod,“ povedala mama potichu.

„Som tu, mami.“

Mama sa otočila. „Myslím... do Vietnamu.“

Vietnam. Slovo, ktoré teraz znelo ako autonehoda.

„Musím,“ povedala Frankie. Na nič iné nemyslela od chvíle, keď sa dozvedela o bratovej smrti. Ako sa vykrútiť z povinnosti voči armáde,

ako zostať tu s rodičmi, smútiť a byť v bezpečí. Na to však už bolo neskoro. Podpísala sa, dala sľub.

„Nemám na výber, mami. Nedá sa to zvrátiť.“ Obrátila sa a povedala: „Daj mi požehnanie. Prosím. Chcem počuť, že si na mňa hrdá.“

Na zlomok sekundy Frankie videla matkinu bolesť. Z tváre jej stiekla farba. Bola bledá, bez života. Hľadela na Frankie, modré oči stratili akúkoľvek iskru. „Hrdá na teba?“

„Nemusíš sa o mňa báť, mami. Vrátim sa. Sľubujem.“

„To boli posledné slová, ktoré som počula od tvojho brata.“ Matke sa zasekol hlas. Na chvíľu sa odmlčala, zdalo sa, že chce niečo povedať. Namiesto toho pomaly vstala, odvrátila sa od Frankie a odkráčala po piesku.

„Je mi to ľúto,“ zašepkala Frankie. Potichu na to, aby ju mama počula, ale na tom nezáležalo.

Bolo neskoro na slová.

Prineskoro na to, aby čokoľvek z toho dokázala zvrátiť.

ŠTVRTÁ KAPITOLA

Základný výcvik zvládla Frankie vynikajúco. Naučila sa pochodovať vo formácii (tímová práca), rýchlo si obuť bojové topánky a nasadiť plynovú masku (nikdy neviete, kedy vás o polnoci prebudí poplach; v bojovej zóne treba konať), ale najmä to, ako nasadiť dlahu, vyčistiť ranu, ako držať nosidlá a zaviesť infúziu. Obväzy dokázala zvinúť najrýchlejšie z celej skupiny.

Do marca bola dokonale pripravená vyskúšať si nové zručnosti v praxi. Zbalila sa a odovzdala na transport svoj veľký, armádou prideľovaný vak, do ktorého napchala nepriestrelnú vestu, oceľovú prilbu, bojové topánky, základnú výbavu, bielu zdravotnícku uniformu a poľnú bundu.

Napokon sa aj sama vydala na cestu. Niekoľko hodín po pristátí v Honolulu nastúpila na lietadlo do Vietnamu – jediná žena a za ňou v rade dvestopäťdesiat sedem vojakov v uniformách.

Na rozdiel od mužov, oblečených v pohodlných olivovozelených pracovných uniformách, ktoré mali úhladne zastrčené do čiernych topánok, Frankie musela cestovať vo formálnej rovnošate: zelené sako, úzka sukňa, pančucháče, vyleštené čierne lodičky a rovný služobný klobúk. A pod tým všetkým mala predpisový podväzkový pás, aby si mala pančuchy o čo pripnúť. Už v Texase, keď nasadala do lietadla, bola z toho nesvoja.

Teraz, po dvadsiatich dvoch hodinách už vyslovene trpela. Pripadalo jej naozaj komické, že si v dnešnej dobe nemôže dať elastické nylonky.

Novú cestovnú tašku si vložila navrch do odkladacieho priestoru a posadila sa na miesto pri okne. Keď si sadla, podväzok pripnutý na páse sa roztrhol a vystrelil jej do stehna ako gumička. Posediačky sa ho pokúsila napraviť.

Okolo nej prechádzali vojaci, smiali sa, rozprávali a drgali jeden do druhého. Mnohí z nich vyzerali v jej veku alebo ešte mladší. Väčšinou mali osemnásť, devätnásť rokov.

Kapitán v zašpinenej a pokrčenej uniforme sa zastavil na konci jej radu.

„Môžem sa k vám pridať, poručíčka?“

„Samozrejme, kapitán.“

Sadol si na miesto do uličky. Aj v uniforme bolo vidieť, aký je vy-chudnutý. Líca mu križovali hlboké vrásky. Z jeho uniformy sa šíril nepríjemný zápach plesne.

„Norm Bronson,“ povedal s unaveným úsmevom.

„Frankie. McGrathová. Sestra.“

„Boh vám žehnaj, Frankie. Potrebujeme sestry.“

Lietadlo sa pohlo dopredu, odlepilo sa od dráhy a stúpalo do oblakov.

„Aké to je?“ opýtala sa. „Ten Vietnam.“

„Slová sú zbytočné, slečna. Mohol by som rozprávať celý deň a aj tak by som vás na to nepripravil. Ale rýchlo sa naučíte. Len držte hlavu dole.“ Oprel sa a zatvoril oči.

Frankie ešte nikdy nevidela nikoho zaspať tak rýchlo.

Z erárnej kabelky vytiahla informačný balíček a asi po tisíci raz si ho prečítala. Opakovanie a vedomosti ju vždy upokojovali a bola odhodlaná byť takou výnimočnou vojačkou, akou bola študentkou. Len tak mohla dokázať rodičom, že bolo múdre prihlásiť sa, že to bolo dokonca odvážne; v ich očiach zavážil len úspech.

Naspamäť sa naučila všetky vojenské veliteľstvá a nemocničné lokality a zvýraznila si ich žltou farbou na mape Vietnamu. Disciplinárny

poriadok by vedela odriekať o polnoci. Predpisy o osobnom správaní, o bezpečnosti na základni, o tom, čo si obliecť a ako zaobchádzať so strelnými zbraňami, o tom, ako má byť vždy hrdá, že je vojačkou.

V armáde všetko dávalo zmysel. Pravidlá existovali z nejakého dôvodu a dodržiavali sa, aby bol poriadok a ľudia si pomáhali. Systém viezol vojakov – mužov aj ženy – k spolupatričnosti. K podpore tímového ducha. Raz vám to zachráni život, ako písali. Zapadnúť, byť súčasťou niečoho väčšieho, rozumieť svojej práci a vykonávať ju bez otázok. To všetko bolo pre ňu absolútne prirodzené.

Ako neraz opakovala matke, odchádzala do vojny, ale nie naozaj, nie ako muži v tomto lietadle. Nebude na frontovej línii, nebudú po nej strieľať. Do Vietnamu šla zachraňovať životy mužov, nie riskovať svoj vlastný. Vojenské ošetrovatelky pracovali vo veľkých presvetlených budovách, ako bola obrovská nemocnica Third Field Hospital v Saigone, ďaleko od bojiska a chránená vysokým plotom.

Frankie sa oprela a zatvorila oči, hukot motorov ju upokojoval. Okolo seba počula šum rozhovorov, smiech, zvuk otvárania plechoviek koly, cítila vôňu sendvičov, ktoré rozdávali. Predstavila si Finleyho v lietadle vedľa seba, ako ju drží za ruku; nakrátko zabudla, že už nežije, a usmiala sa. *Idem za tebou*, pomyslela si, a potom jej úsmev zmizol.

Prv než zaspala, počula ešte, ako si kapitán Bronson ticho zamrm-lal: „Posielajú nám zasratých sopliakov...“

Keď sa Frankie prebudila, v lietadle bolo ticho, počula len motory. Väčšinu okien zastreli. Niekoľko lúčok na strope pochmúrne osvetľovalo mužov natisnutých v kabíne. Hlučné pokrikovanie, smiech a žarty, ktoré sprevádzali väčšinu letu z Honolulu do Saigonu, boli nenávratne preč. Vzduch sa zdal redší, ťažšie sa dýchalo aj vydychovalo. Noví regrúti – rozpoznateľní podľa pukov na zelených uniformách – boli nepokojní. Znepokojení. Frankie si všimla, ako sa na seba pozerajú. Ich úsmevy boli priame, ale krehké. Ostatní vojaci, unavení muži v obnosených uniformách, muži ako kapitán Bronson, sedeli takmer nehybne.

Kapitán vedľa nej otvoril oči; to bola jediná zmena medzi spánkom a bdením, len otvorenie očí.

Zrazu lietadlom trhlo, naklonilo sa nabok. Frankie narazila hlavou do výklopneho stolíka na sedadle pred sebou, lietadlo teraz prudko klesalo. Batožinové boxy sa otvorili; desiatky tašiek popadali do uličky, vrátane jej.

Kapitán Bronson položil drsnú, zvráskavenú ruku na jej, ktorou Frankie prudko stískala opierku. „Nič sa nedeje, poručička.“

Lietadlo sa vyrovnalo a zase stúpalo. Frankie počula prasknutie, nejaký úder hneď vedľa nej.

„Strieľajú po nás?“ spýtala sa Frankie. „Môjbože.“

Kapitán Bronson sa zasmial. „Áno. Baví ich to. Nebojte sa. Len si chvíľu zakrúžime a skúsime to znova.“

„Tu? Nemali by sme pristáť niekde inde?“

„S touto ozrutou? Nie. My jedine v Tan Son Nhut, slečna. Čakajú tie pézetenká, čo vezieme na palube.“

„Pé, Zet, En?“

„Piče, zase noví.“ Usmial sa. „A jedna krásna mladá sestrička. Naši chlapi letisko rýchlo vyčistia. Nemajte obavy.“

Lietadlo krúžilo, až kým Frankie neboleli prsty z toho, ako stískala opierky. Vonku videla oranžové výbuchy a červené šmuhy cez tmavú oblohu.

Keď sa lietadlo vyrovnalo, z reproduktorov zaznel pilotov hlas: „Dobre, šviháci, poďme to skúsiť znova. Zapnite si pásy.“

To si ho akože niekto odopol? blyšlo Frankie v hlave.

Lietadlo klesalo. Frankie zaľahlo v ušiach, a kým sa spamätala, už dosadali na dráhu – kolesá udreli o asfalt, motory sa vypínali, stroj spomaľoval.

„Ako prví vystupujú vyšší dôstojníci a ženy,“ zaznelo z reproduktora.

Dôstojníci jej dali prednosť. To nemuselo byť. Nechcela byť prvá. Napriek tomu si vzala svoju tašku z uličky, prehodila si ju cez ľavé plece aj s kabelkou, aby mala pravú ruku voľnú na pozdrav.

Keď vyšla z lietadla, teplo na ňu padlo ako neviditeľný plášť. A ten zápach. Preboha, čo to bolo? Letecká nafta... dym... ryby... a popravde,

ešte aj neklamný náznak čohosi, čo pripomínalo výkaly. V hlave sa jej rozbúšila bolesť. Zišla po schodoch, kde stál osamelý vojak v tme, osvetlený len vzdialeným svetlom z budovy. Ledva mu videla do tváre.

Naľavo v diaľke explodoval obrovský plameň.

„Poručička McGrathová?“

Dokázala len prikývnuť. Pot jej stekal po chrbte. To je naozaj bombardovanie tam v diaľke?

Vojak povedal: „Poďte za mnou,“ a viedol ju cez nerovný, rozpraskaný povrch pristávacej dráhy okolo terminálu až k školskému autobusu, ktorý bol celý natretý načierno, dokonca aj okná s drôtenými sieťami. „Ste jediná sestra, ktorá má dnes prísť. Sadnite si a počkajte. Nevystupujte z autobusu, slečna.“

V autobuse bolo teplo ako v saune a z toho zápachu – výkaly a ryby – sa jej dvíhal žalúdok. Sadla si do stredného radu, vedľa okna natretého načierno. Akoby sa ocitla v hrobke.

O chvíľu nastúpil do autobusu černoch v uniforme s puškou M16 a posadil sa na miesto vodiča. Dvere zasyčali a zatvorili sa, svetlá vykrojili z tmy zlatistý klin cesty pred nimi.

„Nepribližujte sa príliš k oknu, slečna,“ povedal a šliapol na plyn. „Granáty.“

Granáty?

Frankie sa na lavičke odťahla. V zapáchajúcej tme sedela dokonale vzpriamená, až ju od neustáleho natriasania začalo napínať na vracanie.

Napokon autobus spomalil. Vo svetle reflektorov zbadala bránu, ktorú strážili americkí vojenský policajti. Jeden zo strážnikov prehovril s vodičom, potom ustúpil. Brána sa otvorila a oni prešli.

O chvíľu autobus znova zastavil. „Sme tu, slečna.“

Frankie sa potila tak, že si musela utrieť oči. „Čo?“

„Tu vystupujete, slečna.“

„Čo? Ach.“

Zrazu prišla na to, že si zabudla vyzdvihnúť batožinu z podpalubia. „Moja taška...“

„Doručia ju, slečna.“

Frankie si zobrala kabelku a príručnú tašku a zamierila ku dverám.

Vonku v blate stála sestra oblečená v bielej uniforme od čiapky až po topánky. Ako dokáže udržiavať uniformu čistú? Za ňou sa vchádzalo do obrovskej nemocnice.

„Musíte vystúpiť z autobusu, slečna,“ povedal vodič.

„Ach, áno.“ Frankie šliapla do hustého blata a chystala sa zasalutovať.

Sestra jej chytila zápästie a zastavila ju. „Tu nie. Vietkong rád cieľi na dôstojníkov.“ Ukázala na čakajúci džíp. „Odvezú vás do dočasného ubytovania. Na zápis sa hláste zajtra o sedem nula nula.“

Frankie mala príliš veľa otázok na to, aby si vybrala len jednu, a bolelo ju hrdlo. S pevne zovretou kabelkou a taškou prešla k džípu, kde si sadla na zadné sedadlo.

Vodič dupol na plyn tak prudko, že Frankie hodilo do sedadla a do zadku ju pichla ostrá kovová pružina. Nočná doprava k základni spočívala v striedavom rozbíhaní a zastavovaní. V zábleskoch svetla zbadala ostnatý drôt, pieskové vrecia naskladané okolo drevených budov a ozbrojených strážnikov na vežiach. Vojaci v pracovných uniformách kráčali po uliciach. Vedľa auta sa objavila veľká cisterna a s hrkotom ich predbehla. Stále niekto vytruboval, chlapi po sebe vrieskali.

Ďalšie kontrolné stanovište – toto vyzeralo ako narýchlo zbité z kovových sudov, kotúčov ostnatého drôtu a vysokého drôteného plotu. Strážnik ich kývnutím pustil ďalej.

Nakoniec dorazili k ďalšiemu plotu, tentoraz so špirálou žiletkového drôtu.

Džíp prudko zabrzdil. Vodič sa naklonil dozadu a otvoril dvere. „Vaša zastávka, slečna.“

Frankie sa zamračila. Trvalo jej chvíľu, kým sa v úzkej sukni vymotala z džípu. „Do tej budovy, slečna. Druhé poschodie, osem A.“

Za vysokým železným plotom videla čosi, čo vyzeralo ako opustené väzenie. Okná zatlčené preglejkou, zo stien poodpadávané kusy muriva. Skôr než sa stihla spýtať, džíp zacúval, zaznel klaksón a už ho nebolo.

Frankie zamierila k bráne, ktorá sa s hlasným škripaním otvorila, potom vstúpila na zarastený dvor, kde sa vyziabnuté deti naháňali za

spľasnutou loptou. Staršia vietnamská žena čupela pri plote a na otvorenom ohni pripravovala nejaké jedlo.

Frankie po rozbitej cestičke zamierila k predným dverám a vošla do budovy. Na stenách vnútri blikali plynové lampy. V tmavej vstupnej hale na ňu čakala žena v uniforme.

„Poručíčka McGrathová?“

Vďakabohu. „Áno.“

„Ukážem vám izbu. Poďte za mnou.“

Žena ju zaviedla cez chodbu s poľnými lôžkami k rozhegánym schodom a po nich na druhé poschodie do jej izby alebo skôr kutice. Sotva sa do nej vošla poschodová posteľ a komoda. Budova možno kedysi slúžila ako kláštor alebo škola. „Zajtra o siedmej na zápis. Hláste sa veliacemu.“

„Ale...“

Vojačka sa otočila a zavrela za sebou.

Tma.

Frankie nahmatala vypínač a stlačila ho.

Nič.

Znovu otvorila dvere, vďačná za trochu svetla z plynových lúčok na chodbe. Vyrasila hľadať kúpeľňu a našla ju – umývadlo a záchod pokrývali hrdzavé škvrny. Keď otočila kohútik, pustil sa z neho slabý prúd vlažnej vody. Najprv si umyla tvár, potom sa napila.

Do miestnosti vošla žena v zelenom vojenskom tričku a šortkách. Len čo zbadala Frankie, zamračila sa.

„To ešte oľutujete, poručíčka. Vodu nikdy nepite.“

„Och. Som nová... práve som dorazila.“

„Hm,“ odvetila žena a premerala si jej uniformu so sukňou. „Som v šoku.“

Frankie sa prebudila uprostred noci s krčmi v bruchu. Iba za ňou tresli dvere, keď sa vyrútila na chodbu a na záchod. V živote ju tak neprehnalo. Mala pocit, akoby z nej vyšlo všetko, čo zjedla za posledný mesiac, a krče pokračovali, aj keď už v nej nič nezostalo.

Ani svitanie neprinieslo úľavu od bolesti. Pozrela na hodiny, stočila sa do kľbka a znovu zaspala. O pol siedmej sa postavila na nohy, roztrasené a slabé, ledva si dokázala zapnúť uniformu. Podväzkový pás bol čistá tortúra.

Chudé vietnamské deti na nevypletom dvore ju mlčky sledovali. Na šnúre viseli desiatky zelených vojenských uniforiem.

Za bránou sa ponorila do útrob obrovskej, rušnej základne, mäteže budov, stanov, prístreškov a ciest. Nikde ani jediný strom. Celé miesto na pohľad vybudovali buldozérmi. Po cestách jazdili viacmiestne bicykle s celými rodinami, staré autá ťahané vodnými byvolmi a desiatky armádných vozidiel, ktoré sa všetky niekam ponáhľali. Džíp sa prehnal tesne popri nej, vodič trúbil na deti pri kraji cesty a na voľne sa potulujúce vodné byvoly.

Nikto sa ani raz nepozrel na ženu vo formálnej rovnošate, ktorá opatrne kráčala a dúfala, že ju nenapne.

Takmer hodinu jej trvalo, kým našla administratívnu budovu, ktorá sa nachádzala pri pavilóne A rozsiahlej Tretej poľnej nemocnice. Sestry v naškrobených bielych uniformách chodili, prípadne behali, v skupinkách sem a tam. Z čiernych ampliónov zneli neprestajné oznamy.

Keď zaklopala na dvere veliaceho dôstojníka a ozvalo sa „Vstúpte“, bez váhania poslúchla.

Vnútri zasalutovala štíhlejšej plukovníčke, ktorá sedela za stolom pred ňou.

Žena zdvihla pohľad a prudko mykla bradou ako vták, z čoho sa je posunuli okuliare v pretiahnutom ráme dokonale usadené na nose. Regrútku privítala s povzdychom, ktorý nevzbudzoval veľa nádeje.

„A vy ste?“

„Poručička Frances McGrathová, pani plukovníčka.“

Žena prelistovala papiere. „Ste pridelená k Tridsiatej šiestej evakuačnej nemocnici. Poďte.“ Energicky vstala a popri Frankie vyšla cez dvere.

Dievčina s ňou ledva držala krok a dúfala, že ju nestihne ďalší záchvat hnačky.

Plukovníčka ju zaviedla cez húfy nemocničného personálu k okrúhlemu bielemu heliportu s červeným krížom namaľovaným uprostred, kde

čakal vrtuľník. Tam ukázala pilotovi zdvihnutý palec, nato ihneď zaburácal motor. Obrovská vrtuľa sa pomaly roztáčala, až sa zmenila na rozmazaný kruh, ktorý vytváral stĺpec horúceho vzduchu.

„Mám... otázky, pani plukovníčka,“ jachtala Frankie.

„Nie pre mňa, poručička. Choďte. Pilot nemá celý deň.“

Plukovníčka ju bez milosti postrčila k hučiacemu vrtuľníku.

Jeden z vojakov vnútri chytil Frankie za ruku, potiahol k sebe a rázne ju usadil do plátenného sedadla vzadu.

„Držte sa, slečna!“ zakričal, keď sa stroj zdvihol do vzduchu, naklonil nos dolu a prudko stúpal. Preleteli nad obrovskou americkou základňou a potom nad mraveniskom Saigonu.

Pri každom pohybe ju napínalo.

Takto si nepredstavovala bezpečné cestovanie. A kde mali zbrane? Ako by opätovali streľbu, keby bolo treba? V diaľke počula výbuch, tlaková vlna mierne naklonila vrtuľník nabok.

Frankie si rukou zakryla ústa, modlila sa, aby sa nepovracala.

Ďalší výbuch. Rachot guľometnej paľby. Vrtuľník sa prudko zatriasol, akoby v ňom zahrkotalo tisíc skrutiiek v plechovej škatuli.

Desivý let prežila iba tak, že sa sústredila na vlastný dych. Nejednen raz sa sotva ubránila výkriku. A potom, akoby zázrakom, začali klešať k heliportu.

Keď pristáli, kopilot sa otočil k Frankie.

„Slečna?“

„Čo?“ zakričala Frankie.

„Musíte vystúpiť.“

„Och. Jasné.“

Nedokázala sa prinútiť.

Vojak – zdravotník –, ktorý jej pomohol dnu, ju musel chytiť a vytiahnuť zo sedadla.

Neďaleko stála prvá poručička v ušpinenej uniforme, jednou rukou si pridržala plátenný klobúk a pozerala hore na vrtuľník.

Zdravotník vyhodil Frankinu tašku z vrtuľníka. Dopadla k nohám poručičky.

„Slečna?“ zopakoval netrpezlivo.

Skoč, Frankie.

V opätkoch.

Na zem dopadla tak tvrdo, že sa jej podlomili kolená. Rýchlo sa zohla, aby zdvihla kabelku, ktorá jej pri tom vypadla. Hlboký nádych, potlačíť bolesť. Napokon sa pomaly vystrela a zasalutovala.

„Poručička McGrathová, hlásim sa do služby.“

„Tu nie,“ povedala prvá poručička. „Zatiaľ je mi život milý. Som Patty Perkinsová, inštrumentárka.“ Chvíľu pridržala Frankie, aby jej pomohla nabráť rovnováhu, no hneď ju zase pustila a vykročila vpred.

„Vitajte v Tridsiatej šiestej. Sme evakuačná nemocnica so štyristo lôžkami na pobreží takmer sto kilometrov od Saigonu. Budete jednou z deviatich sestier v tíme, popri ošetrovateľoch a zdravotníkoch. My to tu držíme nad vodou,“ zakričala ponad plece. „Toto je jedno z tých bezpečnejších miest. Kúsok na sever je déemzetka, takže tu sú boje minimálne. Poskytujeme starostlivosť väzetskám, ktorých sem vozia letecky.“

Frankie sotva stíhala jej tempo. „Vézetkám?“

„Vážne zraneným. Tu uvidíte všetko, od lepry cez amputácie, uhryznutia potkanmi až po to, čo zostane z vojaka po výbuchu nášľapnej míny. Väčšina poranení vyžaduje enpéesku, teda následnú primárnu starostlivosť, čo znamená, že rany vyčistíme a odstránime odumreté tkanivo, ale nezatvárame ich. To bude vaša hlavná práca. Väčšina pacientov tu zostáva najdlhšie tri dni. Tí šťastnejší potom putujú do Tretej poľnej nemocnice v Saigone na špecializované ošetrovanie; tí menej šťastní sa vracajú k svojim jednotkám; a tí, čo majú naozaj smolu, idú domov v škatuli. Pohnite sa, poručička.“

Žena kráčala ďalej, prechádzali popri zástavbe plechových barakov.

„To je pohotovosť, predoperačné oddelenie, dve operačné sály, pooperačné oddelenie, jiska a neurochirurgia.“ Pokračovala ďalej. „Tam je jedáleň. Dôstojníci napravo. Zajtra o ôsmej sa hláste u majorjky Goldsteinovej. To je naša hlavná sestra.“

Zostali stáť pred radom identických drevených domcov, každý bol obložený vrecami s pieskom.

„Tak, a tu bývate. Sprchy a latríny sú tam. Sprchujte sa rýchlo, piloti radi krúžia nad nami a dívajú sa.“ Patty sa usmiala a podala Frankie dve fľaštičky s tabletkami. „Malária a dyzentéria. Berte ich pravidelne, ako hodinky. Nepite vodu, pokiaľ nie je z chlórrovacieho vaku alebo kanistra,“ povedala Patty. „Ak chcete, ukážem vám...“

Patty sa zháčila uprostred vety, naklonila hlavu a započúvala sa. Krátko nato k nim doľahol hukot vrtuľníkov.

„Doriti,“ zahrešila Patty. „Príjem. Už vás musím nechať tak, McGrathová. Zariadte sa.“ S povzbudzujúcim úsmevom ju potľapkala po pleci a rýchlo sa vzdialila. Frankie počula dupot desiatok číziem na drevených rampách v celom tábore.

Odrazu ju premkol smútok.

„Vydrž, McGrathová,“ dohovorila si nahlas. Otvorila dvere chatky, vystúpila na jediný schod a vošla do tmavej, zatuchnutej miestnosti zamorenej chrobákmi, veľkej približne pätnásť krát tridsať stôp. Bola rozdelená na tri samostatné kóje, každá s vlastnou zelenou plátennou posteľou na kovovej konštrukcii, s provizórnym nočným stolíkom a lampou. Na škaredých preglejkových stenách visela olivovozelená sieťovina.

Nad jednou posteľou boli pripnuté farebné fotografie: pár stojaci pred stajňou natretou načerveno, muž s krátkymi vlasmi opretý o kapotu Chevroletu, ten istý muž stojaci medzi malým ryšavým dievčatkom a obrovským čiernym koňom. Druhú posteľ zdobili plagáty Malcolma X, Muhammada Aliho a Martina Luthera Kinga. Nad treťou posteľou – pravdepodobne jej – nebolo nič, iba preglejka plná dier od pripináčikov a roztrhaných kúskov papiera z plagátov, ktoré tam kedysi viseli a niekto ich strhol. Na podlahe ležal jej vojenský vak.

V rohu stála malá chladnička a v knižnici zbúchanej z drevených dosiek boli knihy v mäkkej väzbe s odretým chrbtom. Dusivý vzduch stál v pľúcach, dlážku pokrývala vrstva červeného prachu.

Keď Frankie zavrela dvere, posadila sa na úzku posteľ a otvorila príručnú tašku. Navrchu starostlivo zabalených fotografií v rámoch, ktoré si priniesla z domu, ležal nový fotoaparát Polaroid. Vybrala prvú fotografiu, rozbaliť ju a podržala na kolenách.

Snímka vznikla v Disneylande. Frankie s bratom stáli pred zámkom Šípkovej Ruženky a držali sa za ruky. Zlomok sekundy pred tým, než štukla uzávierka fotoaparátu, Finley vytrhol mame z rúk zošitok s lístkami na atrakcie a povedal: „Ja a Frankie ideme rovno na Raketu na Mesiac. A potom na Ponorku.“ A mama potichu dodala: „Dúfam, že v niektorom z tých kioskov podávajú alkohol, Connor.“

Frankie pocítila pálenie v očiach. Nebol tam nikto, kto by ju mohol vidieť alebo mať poznámky, tak si slzy ani neutierala. Zahľadela sa na fotografiu svojho brata s prečnievajúcimi zubami, uhladenými vlasmi a pehavou tvárou a pomyslela si: *Čo som to urobila?*

Potom rozbalila fotografiu svojich rodičov z akejsi oslavy Dňa nezávislosti. Obaja sa usmievali, za nimi bol stôl s vlasteneckou výzdobou.

Správne to povedali. Nemala tam čo hľadať, tak ďaleko od domova, vo vojne, bez Finleyho. Ako tam vydrží celý rok?

Pri tej myšlienke jej žalúdok znovu zaproteštoval.

Rozbehla sa k latrínam.

PIATA KAPITOLA

Niekoľko nasledujúcich hodín Frankie ležala na svojej posteli, premáhala striedavo plač a dávenie, a celý ten čas si vyčítala, že jej zišlo na um čosi také ako vstúpiť do armády, keď sa zrazu s buchnutím rozleteli dvere chatky. Dnu vošli dve ženy v oblečení zafárkanom od krvi: černoška s nakrátko ostrihanými vlasmi v šortkách, tričku a bojových bagančiach, a vysoká štíhla červenovláska v pokrkvanej pracovnej uniforme pripomínajúca kreslenú postavičku Olive Oylovú. Frankie sa obidve zdali staršie než ona, ale nie oveľa.

„Kukni Barbi, nová krv,“ povedala Olive Oylová, rozopla si olivovú blúzu a odhodila ju.

Aj na podprsénke mala krv. V ťažkých topánkach sa premávala po chatke, evidentne ju netrápilo, že je polonahá. „Volám sa Ethel Flintová, som z Virginie. Sestra na pohotovosti.“ Natiahla k Frankie ruku a silno jej ju stisla, ako keby naťahovala záver pušky. „Toto tu je Barb Johnsonová, operačná sestra, odniekiaľ z Georgie, kde líšky dávajú dobrú noc. Mrcha prvej akosti. Tú, čo tu s nami bola naposledy, vedela rozrevať každý deň.“

„Ale prestaň, Ethel, nerozprávaj sprostosti,“ ozvala sa černoška a stiahla zo seba prepotené tričko. „Kriste, to je teplo.“

Frankie na ňu uprene hľadela. V živote nestretla veľa černochovo. A pod pohľadom jej prízmúrených očí si pripadala ako školáčka, ktorá zablúdila do nesprávnej triedy.

„Ja som Frankie McGrathová,“ predstavila sa. Hlas sa jej v polovici zasekol a musela to zopakovať.

„No, Frankie, zhod' tú uniformu,“ povedala Ethel, keď si vyzliekla podprsenku a natiahla tričko s výstrihom do V, ktoré odhaľovalo striebornú retiazku s identifikačnými známkami okolo krku. „Ide sa na korytnačiu párty.“

Barb si odfrkla. „To sotva, Ethel. Iba ju zbytočne pletieš.“

„No, možno trochu prehánam, ale máme dnes dve korytnačky a jeden chlap ide domov.“

„Čo je to korytnačka?“ spýtala sa Frankie.

„Ty, zlatko,“ odpovedala Ethel. Jej hlas znel staro, unavene a vyčerpane. „Tak sa hýb. Som úplne vyprahnutá. Bol to dlhý deň a teraz nutne potrebujem kolu.“

Frankie nebola zvyknutá vyzliekať sa pred cudzími, ale nechcela, aby si jej spolubývajúce mysleli, že je puritánka, a tak nemala inú možnosť.

Až keď bola už len v spodnej bielizni, uvedomila si, že vo vaku ani v príručnej taške nemá nič, čo by si mohla obliecť, okrem starostlivo poskladaných zelených uniforiem, o ktorých jej povedali, že sú určené na prácu, pyžama, svetlomodrých letných šiat, ktoré, ako ju matka presviedčala, budú dokonalé na dni voľna, a bielej sesterskej rovnošaty.

„Podväzkový pás,“ vzdychla si Ethel. Otvorila zásuvku, prehrabala sa v nej a vytiahla pár džínsových šortiek a vojenské tričko. Hodila ich Frankie. „Neboj sa, nie si jediná. Nikto nám nepovie pravdu o tom, čo si sem máme vziať.“

„Ani o ničom inom,“ dodala Barb.

Frankie si stiahla podväzkový pás a zrolovala škoricovohnedé pančuchy. Chvíľu tam stála, skúmaná drobnohládcom dievčat, potom si rýchlo obliekla požičané oblečenie. Tričko bolo obrovské a siahalo jej takmer po kolená, takže zakrývalo džínsové šortky, ktorým musela prehnúť pás, aby jej sedeli.